

Sosyal medya ve kederi paylaşabilmek

Kerem Ozan Bayraktar, sosyal medya kültürünü insanın duygusal tecrübelerini yok sayan boyutları üzerinden sorguladığı yazısında, insani gereksinimlerimiz dahilindeki negatif duyguların paylaşımı için birer alan açan "IM"lere (Internet Memes) ve "sanat"a değiniyor

Yazı: Kerem Ozan Bayraktar

Felix Gonzalez-Torres, Untitled, 1991. Sanatçı partnerini AIDS'e ilişkin nedenlerle kaybettiği yıl New York'ta reklam panolarına bu imgeyi yerleştirmişti.

Aslında yemek o kadar da lezzetli değildi. Tatil belki güzeldi ama o gerginlikler hariç. O eğlenceli gece sıkıcı geçen haftanın yanında minik bir detaydı. En yakın arkadaşlarınızla o kadar da iyi anlaşamıyorsunuz. Yeni sevginizin eskisi kadar berbat özellikleri var. Yüzünüz fotoğraflardaki kadar hoş değil. Eğlence, huzur ve mutluluğun yanında iç sıkıntısı, ekonomik kaygılar, yalnızlık, kendimizin ve yakınlarımızın

hastalıkları ve her gün yaklaşan ölüme ilişkin hisler hayatımızın büyük bir kısmını kaplıyor.

Görünürlüğün en güçlü olduğu alan şüphesiz sosyal medya. Görünürlük tüm alanlara doğrudan etki ederken bugün bireyin yaşamının aynası olduğu yönünde bir yanılsama da yaratıyor. Hepimiz şunu çok iyi biliyoruz: yaşamımızı değil, sunmak istediğimizi, insanların bizi görmesini istediği ideali, olmak istediğimiz kişiyi, inşa edilmiş anılarımızı paylaşıyoruz. Hayat, paketi güzel ve mutluluk vadeden ürünler gibi giderek ucuz bir reklam filmine, biz de sürekli gülümseyen aktörlere dönüşüyoruz.

Küratör Ulya Soley'in Instagram sayfasından. @ulyas

Vefat ve toplumsal haberler hariç üzüntüyü, hayal kırıklığını ya da incinmeyi paylaşmak sosyal medyada pek mümkün değil. Fakat bunlar

da diğlereri gibi paylaşılmaya ihtiyacı olan duygular. Negatif duyguların paylaşımı belirli bir çevre ile sınırlı, rekâbetçi yapılar içinde anlamı zayıflık ile eşitlenmiş özellikler olarak algılanıyor.

Bu duruma sürekli güçlü ve parlak gözükmenin, “good vibes only” (sadece yapıcı düşünceler), “kendini sev” sloganlarının baskısı da ekleniyor. Pozitif gözükken fakat özünde insanın duygusal tecrübelerini yok sayan bu toksik kültürde iyi hissetmemek, eğlenmemek, sosyalleşmemek, yaratıcı bir etkinlikte bulunmamak ya da herhangi bir tür farklılığa sahip olmamak bir eksikliğe dönüşüyor. İmkânsız bir ideale oynuyoruz: Herkesin sevdiği, zeki, özgüveni yüksek, güzel, yaratıcı, eğlenceli, cool, sıradışı bir modele... Yaşamdan duyduğumuz tatmini de bu modele olan gerçek uzaklığımız belirliyor. Sonuç olarak yüzeyde beliren öfke, utanç, suçluluk, kıskançlık ve hırs ile birlikte üzüntü ve benzeri duygular bedenimizin derinliklerinde gizlenen karanlıklara itiliyor. O karanlık uçlara dokunan her şeyden ve herkesten büyük bir hızla kaçmaktan ya da onları küçümsemekten başka çaremiz kalmıyor. Filmlerde ve romanlarda keyifle izlediğimiz dramatik karakterler biz ya da çevremizdekiler olduğunda içimizi bir tiksinti kaplıyor.

Tüm çabamıza rağmen bu duygular çatlaklardan yüzeye sızabiliyor. Sosyal medyada bunu gözlemleyebildiğim iki alan var. Bunlardan ilki IM’ler (Internet Memes). IM’ler espri katarak kederi kamusal hale getirmeye yarıyor. IM’ler yaşamımızın acı dolu taraflarının sadece bize has olmadığını ve aslında herkesin bizim kadar kırılgan olduğunu, bunun bizzat insanlığın parçası olduğunu görmemize olanak veriyor. Espri unsuru, kendimizle dalga geçebilecek rahatlığı sunduğu için üzüntüye yönelik bir tür kabullenmeye de fırsat tanıyor.

Berkay Tuncay, İnsan tuhaf, ne hoyrat, ne şaheser ve nasıl ilkel hayret sergisinde popüler meme'leri kullanmıştı. Sanatorium, 2020. Görselde çizgi film karakteri Sünger Bop "kimse takmıyor" metni ile yer alıyor.

Kederin paylaşabildiği bir diğer alan ise sanat. Günümüz sanatı, görünürlüğü neredeyse merkeze koyduğu için çok sık paylaşılıyor. Bu sebeple sosyal medyada büyük bir çeşitliliğe sahip. Bu çeşitliliğin içinde insanın karanlık taraflarına dair hislere kapı açan imgeler bolca bulunuyor. Sanatın, en rasyonel örneklerinin dahi duyumsatmak ile doğrudan bir ilgisi var. Duyumsama duygulara da kapı açıyor. Diğer taraftan sanat, teoriden beslenerek üretim yapabilen bir alan. Felsefe ve bilimle içli dışlı olan bu pozisyon, duyguları tanımaya, tanımlamaya ve yeniden anlamaya olanak verirken onlara sağlıklı bir mesafe almaya da yarıyor. Böylece o dalgalı denizde boğulup gitmiyoruz, yeni bir perspektiften bakabiliyoruz.

Oddviz'in Pera Müzesi'nde yer alan eserleri dijital olarak parçaladığı Voronoi isimli çalışma, müzenin Instagram sayfasında bazı izleyicilerin tepkisiyle karşılanmıştı.

Burada sanatın işlevini bir tür iyileştiricilik ya da duygusal dışavuruma indirgememek gerekir. Sanatın yıkıcı olabilen, şoke edici, tedirginlik ve iğrençlik hisleri yaratan, agresifleşebilen ve hatta her tür duyguyu silmeye yönelik mesafeli örneklerinin olduğunu unutmamak gerekir. Fakat türü ne olursa olsun, belirli bir çerçeve ve konsantrasyon alanı sunduğu için, sanat yapıtları özel bir karşılaşma alanı açar. Karşılaştıklarımız, ötelediğimiz, bilmediğimiz, anlam veremediğimiz ya da görmek istemediğimiz şeyler olduğunda yapıtları çirkin ve anlamsız da bulabiliriz. Bu durum kaçtığımız şeylerden neden kaçtığımızı, sınırlarımızı ve korkularımızı farketme fırsatı verir. Sert köşelerimizi yumuşatmamız ve bedenimizin temas noktalarını çoğaltmamız, yapıtlarla olan iletişimimizi daha güçlü hale getirebilir. Bu temas noktaları ise genelde tam da çatlaklarımızın içinde durur.

Art Unlimited

<https://www.unlimitedrag.com/post/sosyal-medya-ve-kederi-paylasabilmek>